



Peldētapmācības un cilvēkdrošības uz ūdens sistēma Latvijā - normatīvais regulējums, apmācību programma un infrastruktūras objekti

Esošā situācija un priekšlikumi vienotas sistēmas
izveidei

- Slīkšana un noslīkšana. Vispārīgs raksturojums un to ietekmējoši faktori;
- Slīkšanas un noslīkšanas mazināšana un novēršana;
- Noslīkušo skaita un cēloņu analīze Latvijā;
- Pētījums par cilvēkdrošības uz ūdens izpratni Latvijā;
- Publisko peldbaseinu infrastruktūra un to darbības normatīvais regulējums;
- Publisko peldvietu normatīvais regulējums un infrastruktūra;
- Peldētāpmācības pieejamība un realizācija.

- Trešais vadošais ārējais nāves cēlonis, kas ik gadu veido 7% no kopējā bojā gājušo skaita;
- Attiecība starp neletāliem slīkšanas gadījumiem, kas pieprasa hospitalizāciju un gadījumiem ar letālu iznākumu ir 4:1 (pēc ASV Pediatrijas akadēmijas aplēsēm – 10:1);
- No tiem 5-10% saistīti ar pastāvīgām neiroloģiskām traumām, kas būtiski ietekmē personas dzīves kvalitāti;
- Nav statistikas par gadījumiem, kas nepieprasa hospitalizāciju.



Secinājumi. Noslīkšanu ietekmējoši faktori



Sabiedrības integrācijas fonds

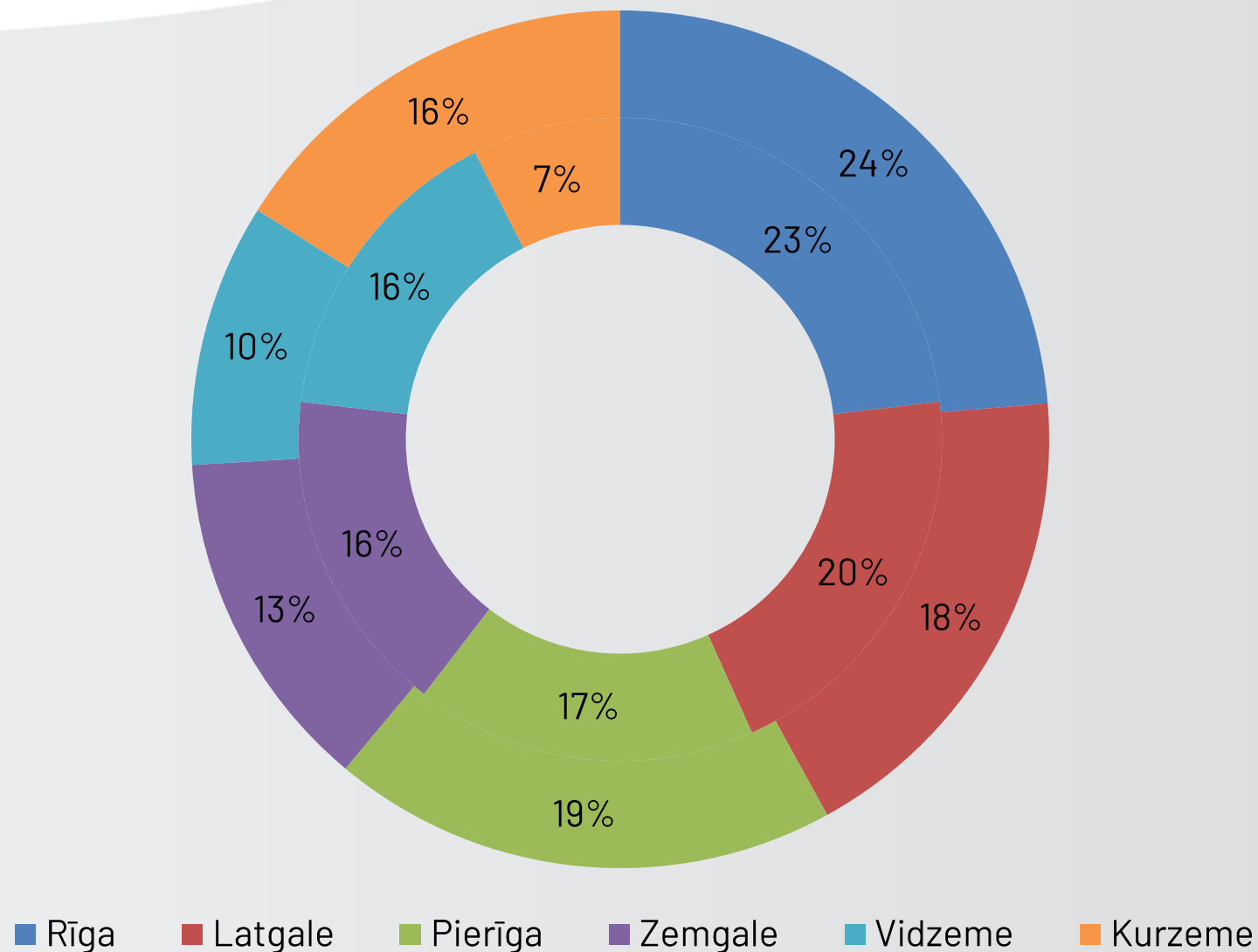
- Dzimums un vecums;
- Rase un etniskais faktors;
- Medicīniskais / veselības stāvoklis kā riska faktors;
- Izglītība un peldētprasme;
- Preventīvo soļu neesamība (peldvietu pieejamība, drošība un uzraudzība, drošības noteikumu ievērošana, ekipējums);
- Citi riska faktori (alkohols, narkotiskās vielas).

131

**noslīkušais 2017.gadā,
tai skaitā – 10 nepilngadīgie**

Secinājumi. Slīkšana un noslīkšana

Noslīkušo īpatsvars pa reģioniem, 2016.g. un 2017.g., %



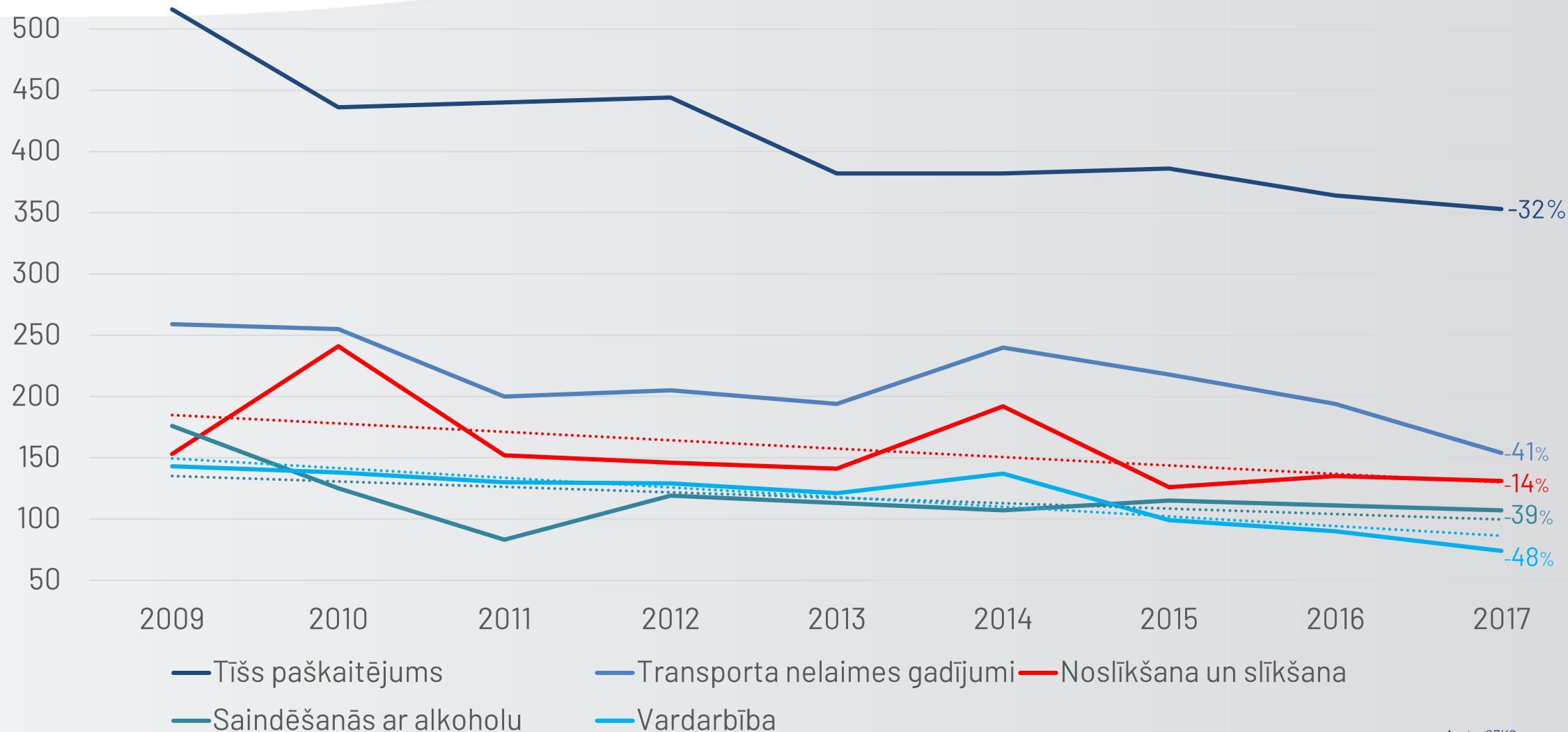


Secinājumi. Slīkšana un noslīkšana

Ārējo nāves cēloņu izmaiņas 2009.g.-2017.g. periodā



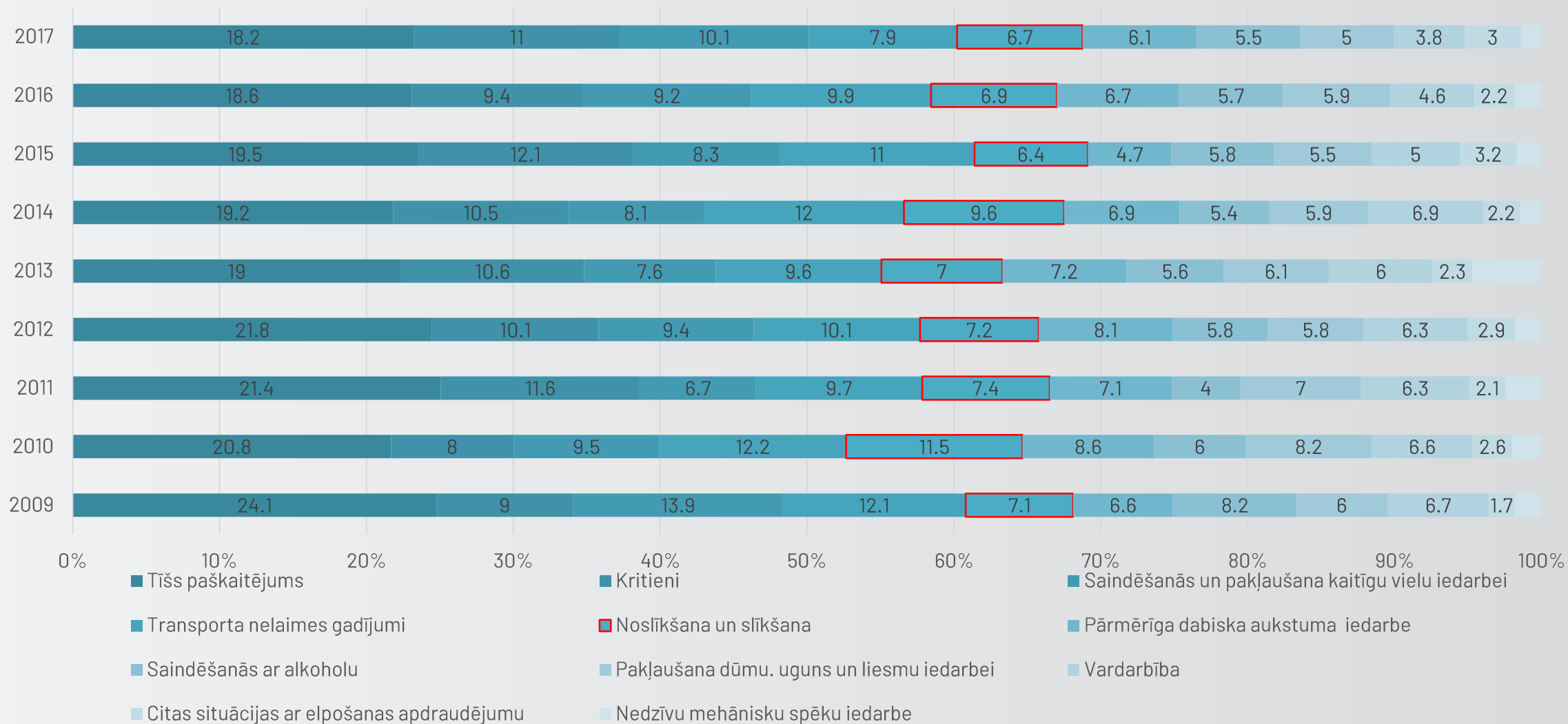
Sabiedrības integrācijas fonds



Avots: SPKC

Secinājumi. Slīkšana un noslīkšana

Iedzīvotāju mirstība 2009. – 2017.gadā (uz 100 000)



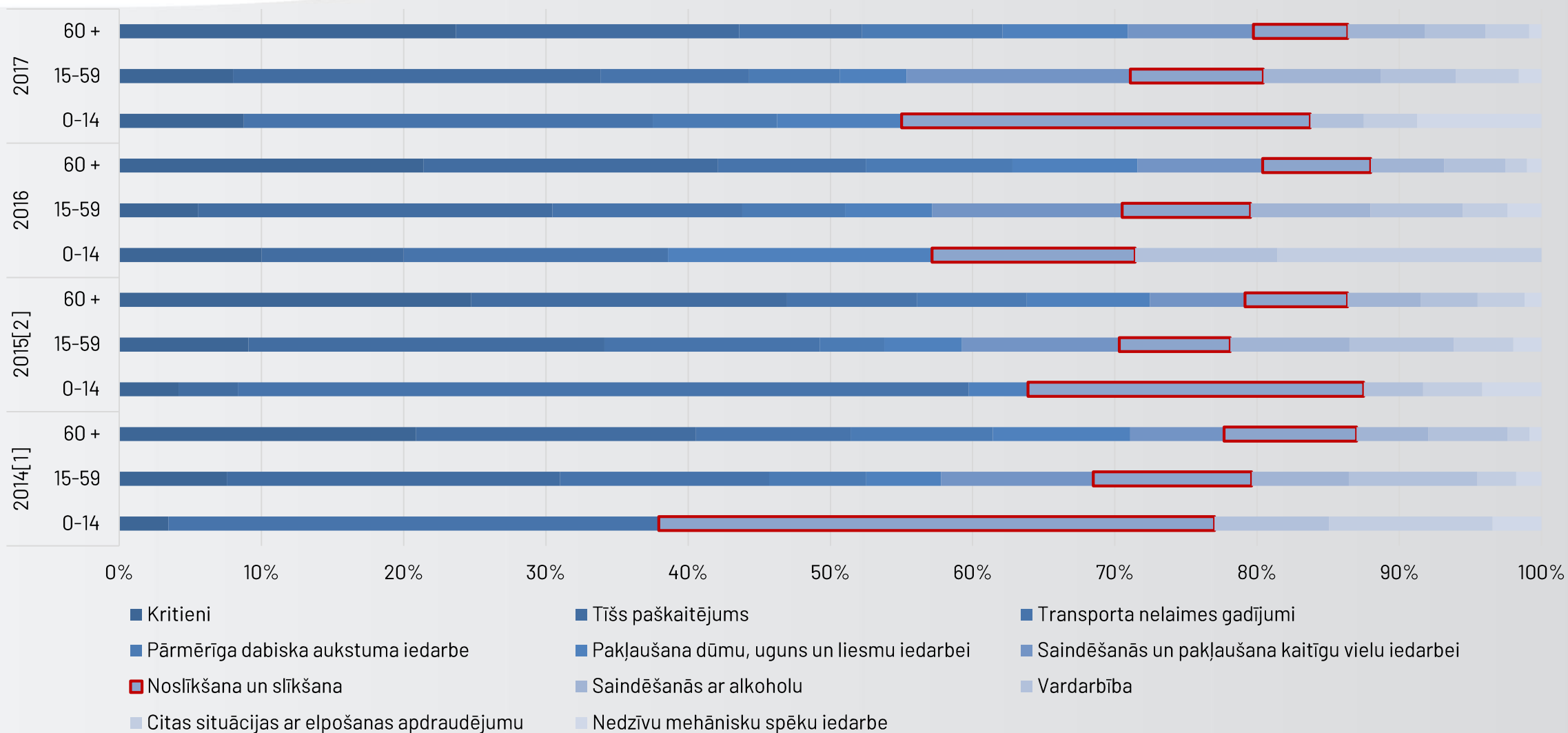


Secinājumi. Slīkšana un noslīkšana

Ārēju nāves cēloņu īpatsvars dažādās vecuma grupās, 2014.-2017.g.

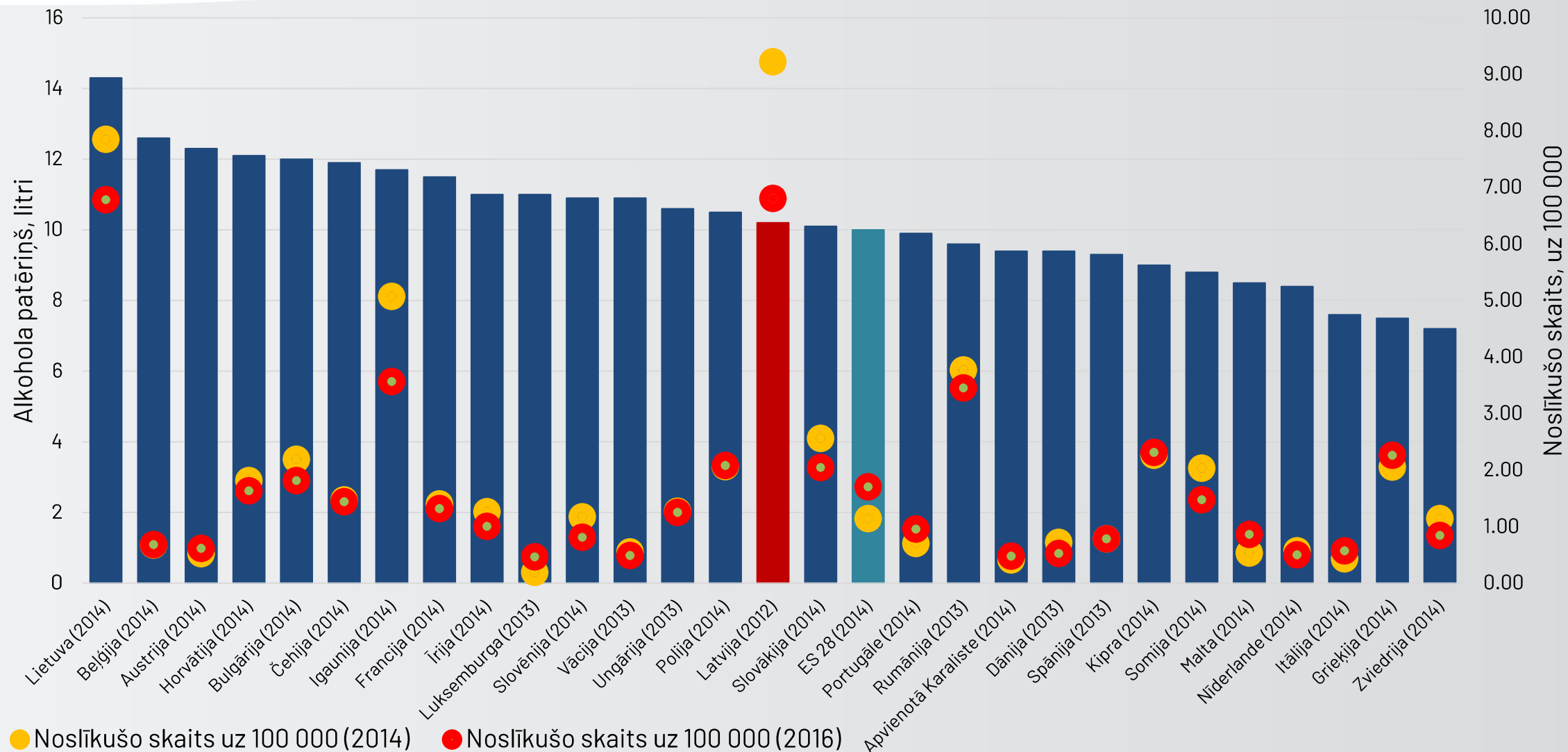


Sabiedrības integrācijas fonds



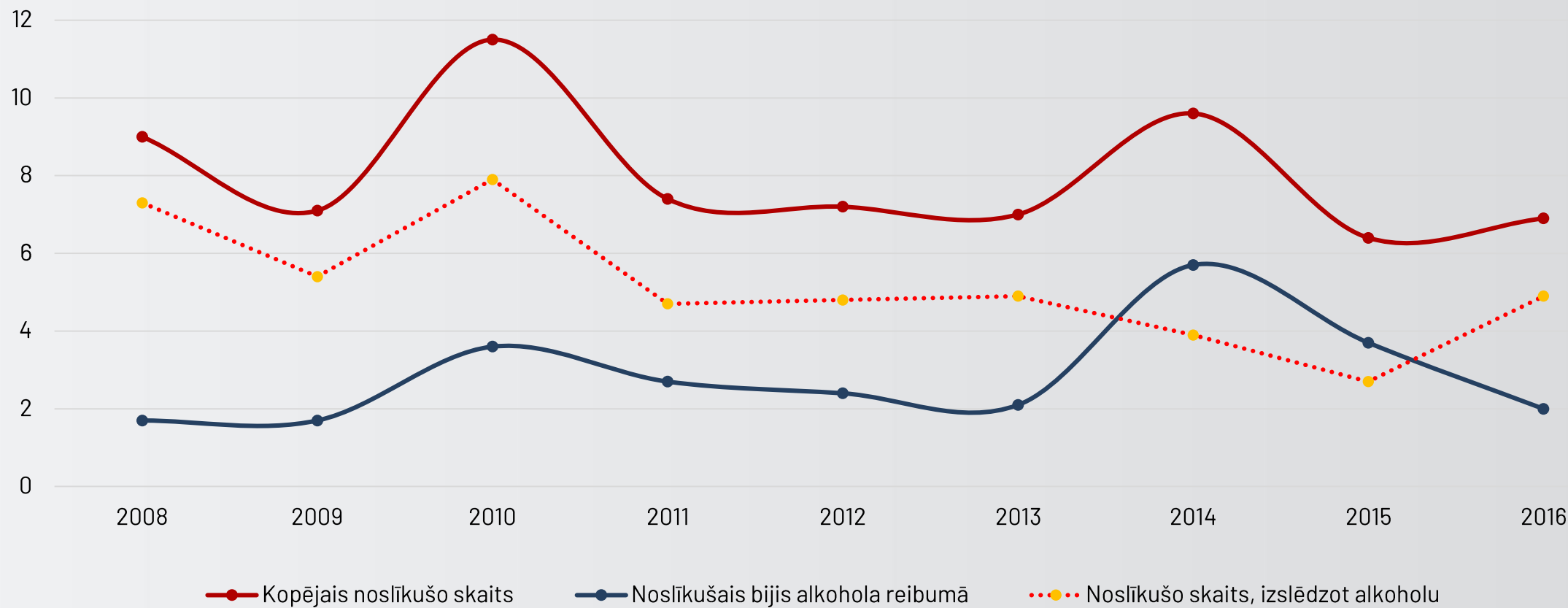
Secinājumi. Slīkšana un noslīkšana

Alkohola patēriņš un noslīkušo skaits



Secinājumi. Slīkšana un noslīkšana

Ar alkohola lietošanu saistīto noslīkšanas gadījumu skaits, uz 100 000



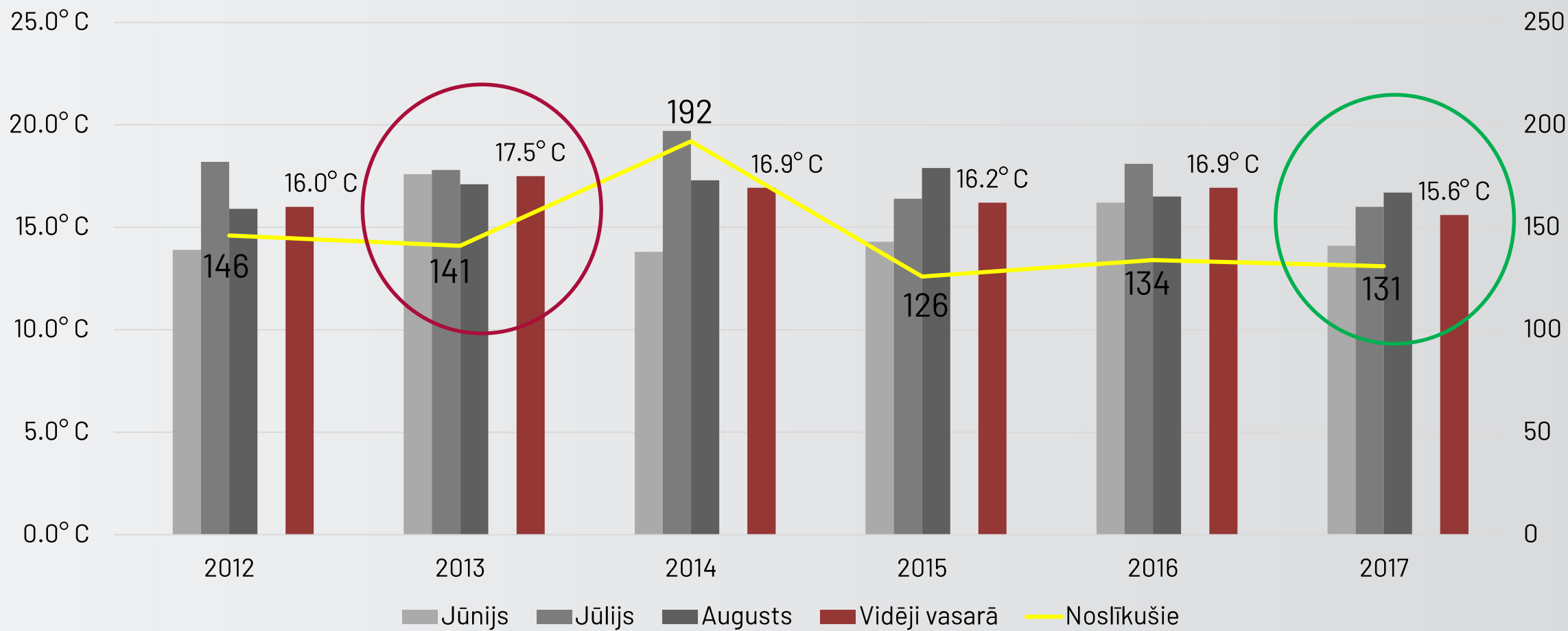


Secinājumi. Slīkšana un noslīkšana

Gaisa temperatūra vasaras mēnešos un noslīkušo skaits, 2012-2017



Sabiedrības integrācijas fonds



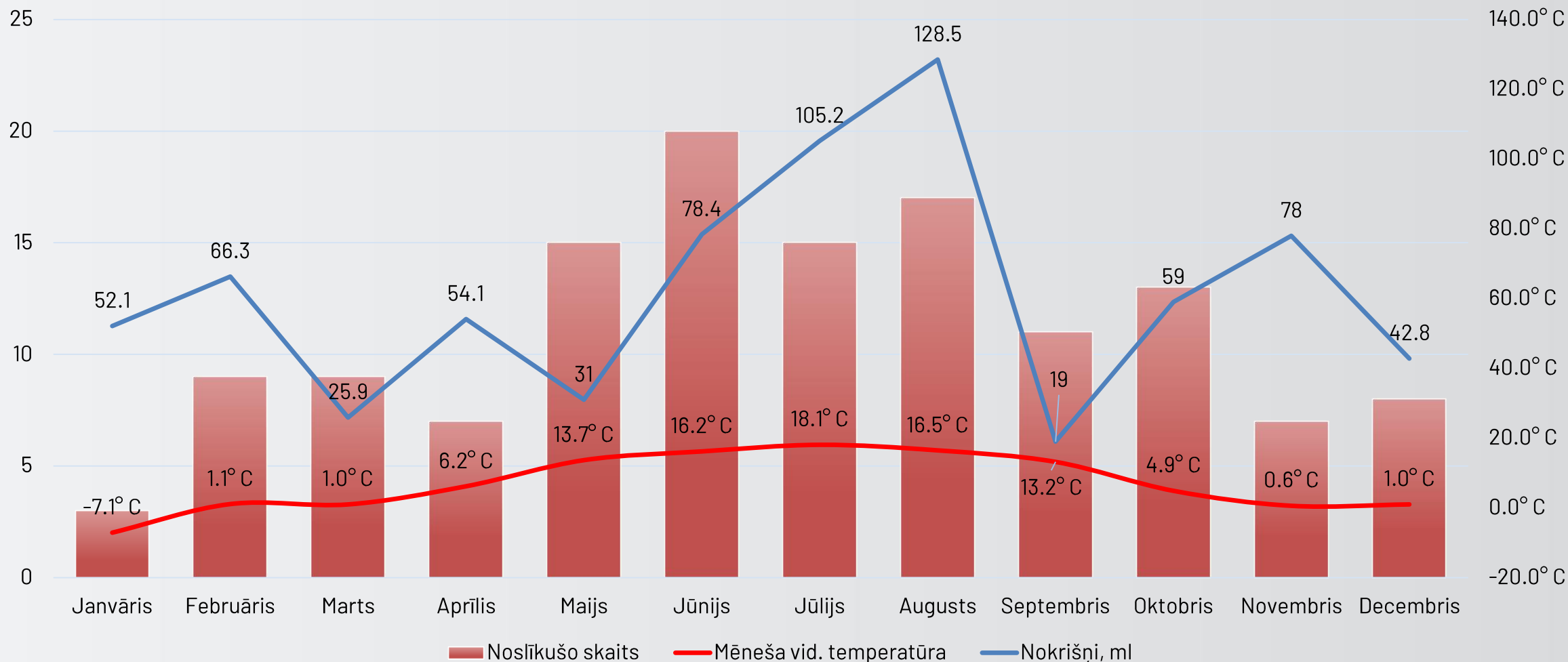


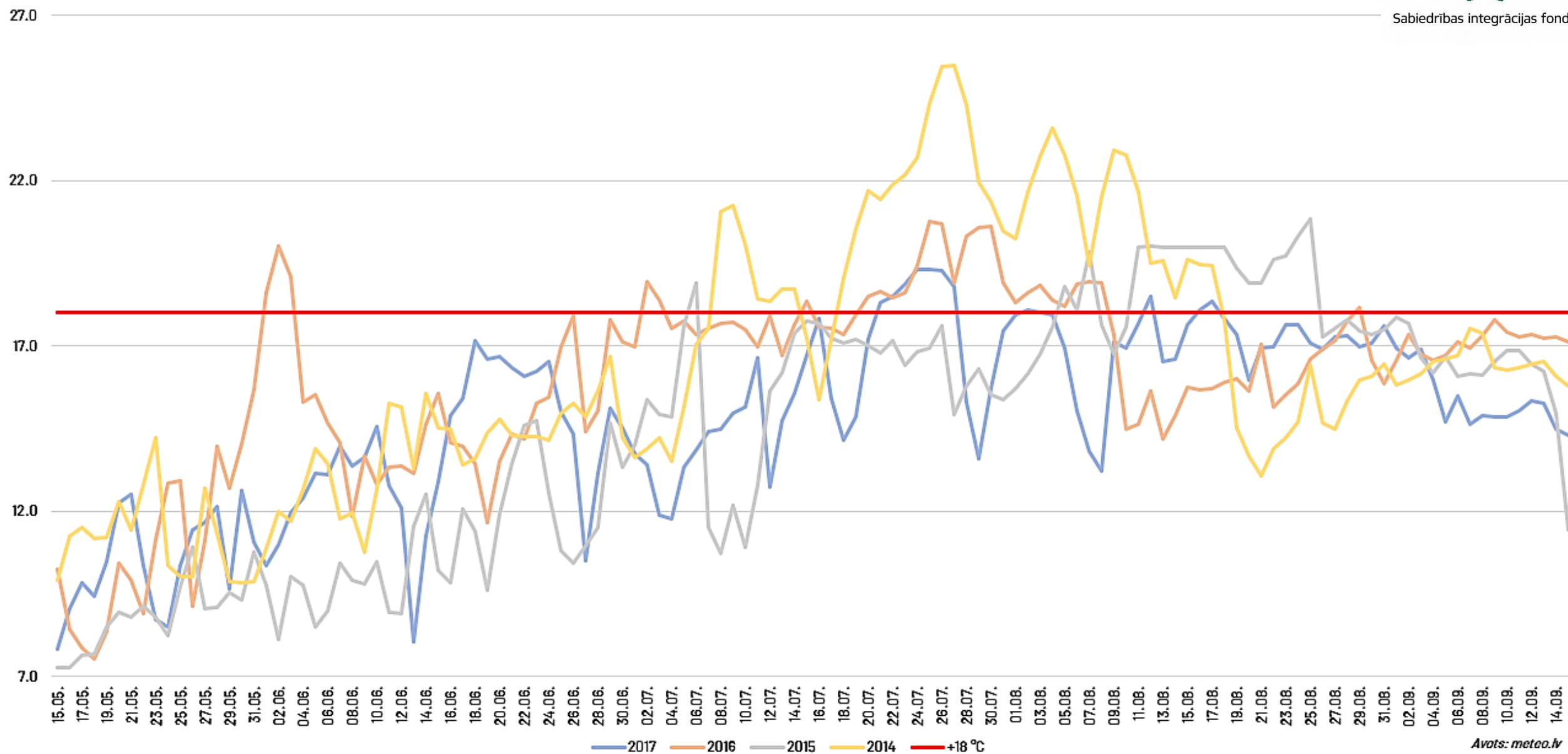
Secinājumi. Slīkšana un noslīkšana

Gaisa temperatūra, nokrišņi un noslīkušo skaits, 2016.g.



Sabiedrības integrācijas fonds



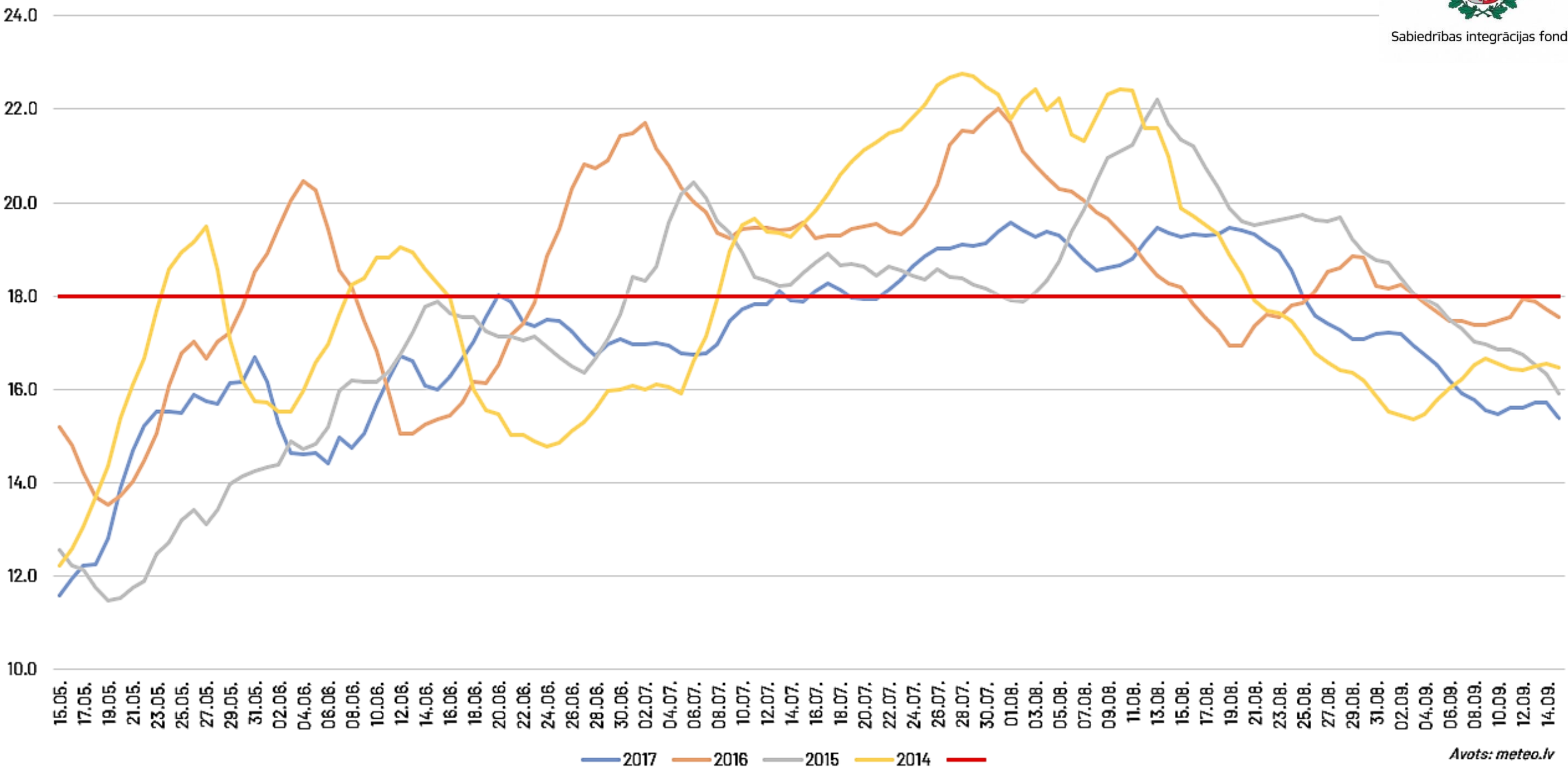


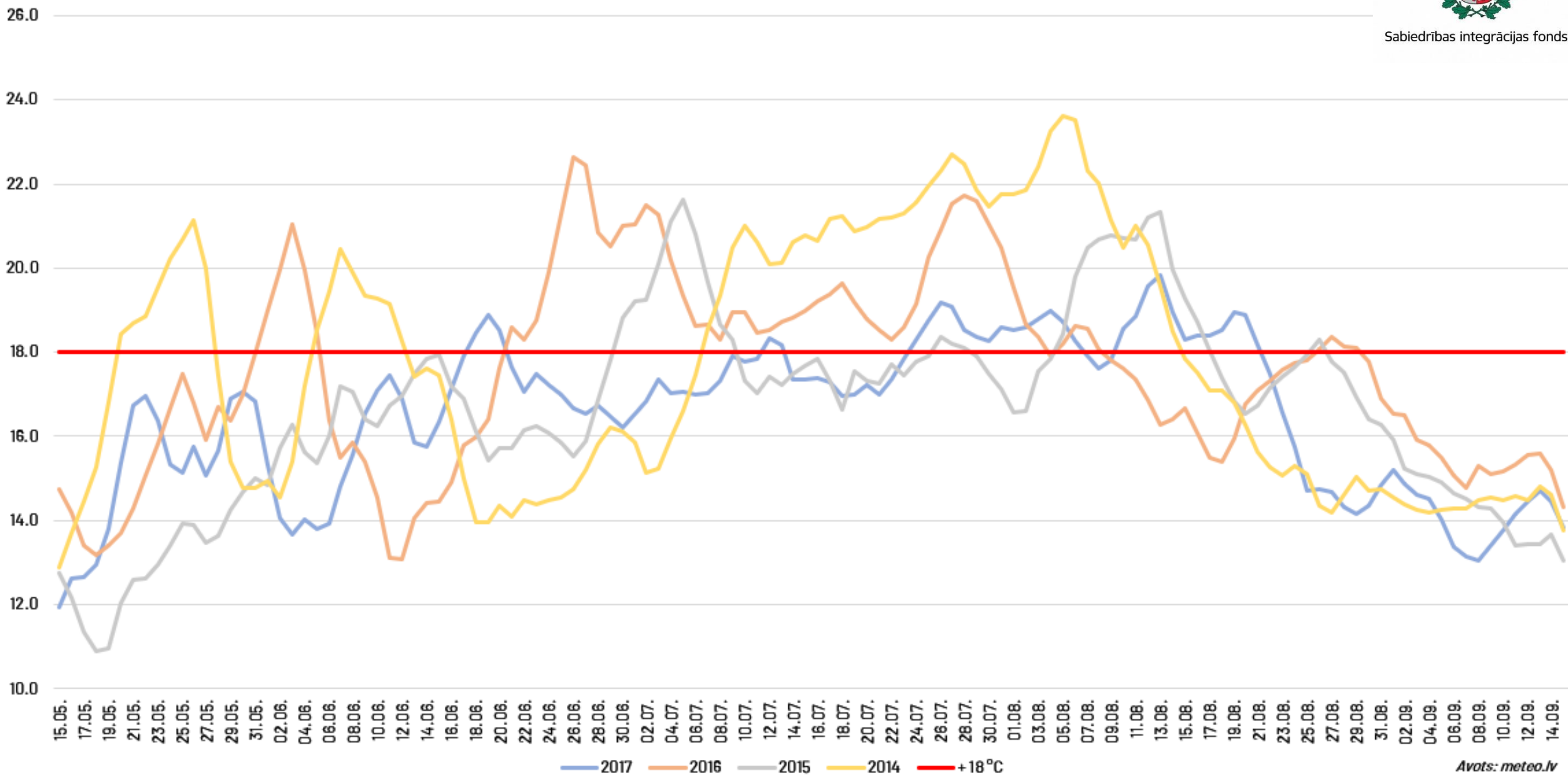


Kīšezers, Ūdens temperatūra piedibens slānī, dienas vidējā, °C



Sabiedrības integrācijas fonds





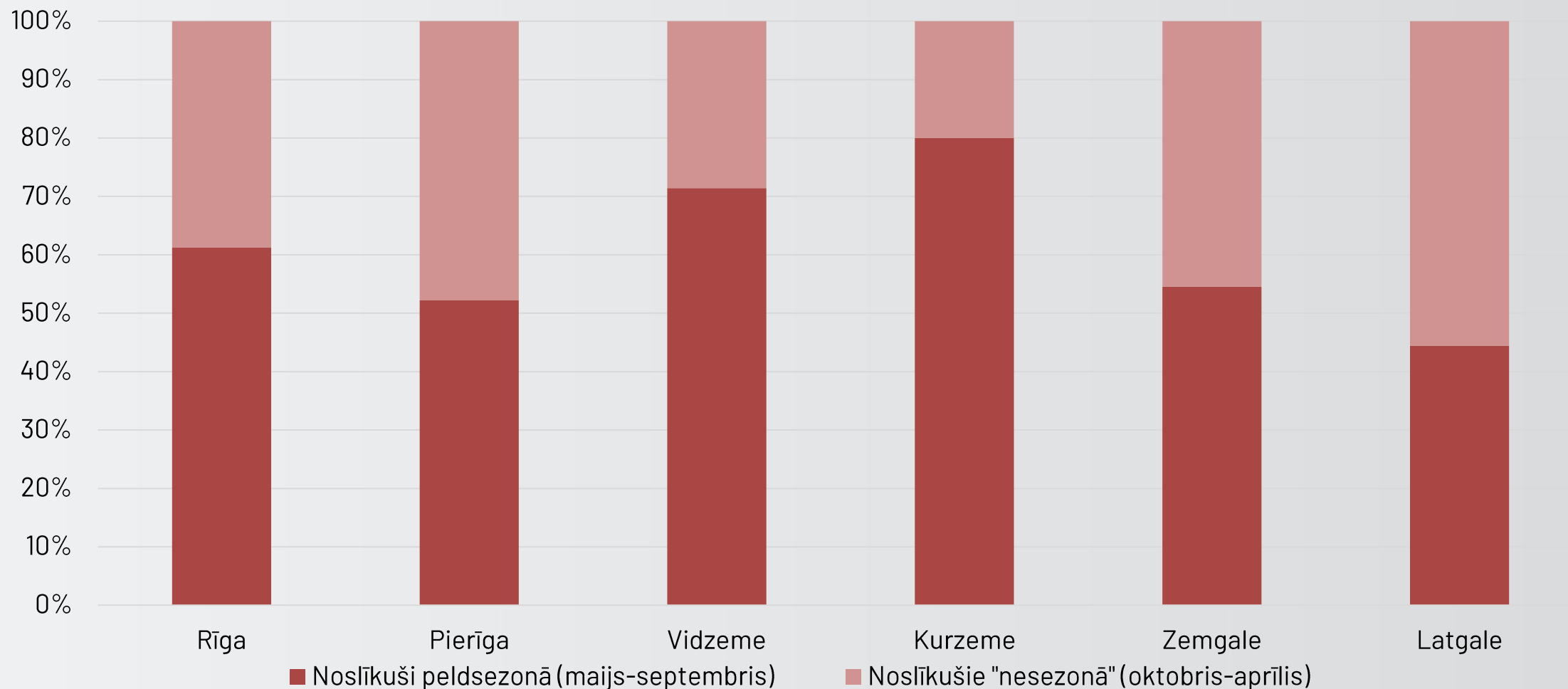


Secinājumi. Slīkšana un noslīkšana

Noslīkušo īpatsvars peldsezonā un nesezonā, 2016.g.



Sabiedrības integrācijas fonds



Secinājumi. Slīkšana un noslīkšana

- Skaidras izpratnes trūkums par noslīkšanas cēloņiem un to ietekmējošiem faktoriem;
- Vājš normatīvais regulējums;
- Peldētprasmju un ūdens kompetences trūkums;
- Stingras kontroles un uzraudzības trūkums;
- Neskaidras iesaistīto pušu atbildības un kompetences jomas;
- Preventīvo pasākumu trūkums (informatīvās kampaņas);



Publisko peldbaseinu projektēšana, ekspluatācija un pārvaldība

Svarīgākais aspekts, kas ir jāņem vērā publisko peldbaseinu pārvaldniekiem jeb vadītājiem, ir tā apmeklētāju un darbinieku drošības un veselības nodrošināšana. Šāda prasība nedrīkst būt tikai rekomendējoša vai formāla, bet gan stingri reglamentēta un nostiprināta normatīvajos aktos. Latvijā, atšķirībā no daudzām citām Eiropas valstīm, šādu, publisko peldbaseinu pārvaldīšanu reglamentējošo normatīvo aktu nav.



Peldbaseinu projektēšana, ekspluatācija un pārvaldīšana

ES Standarts EN 15288:

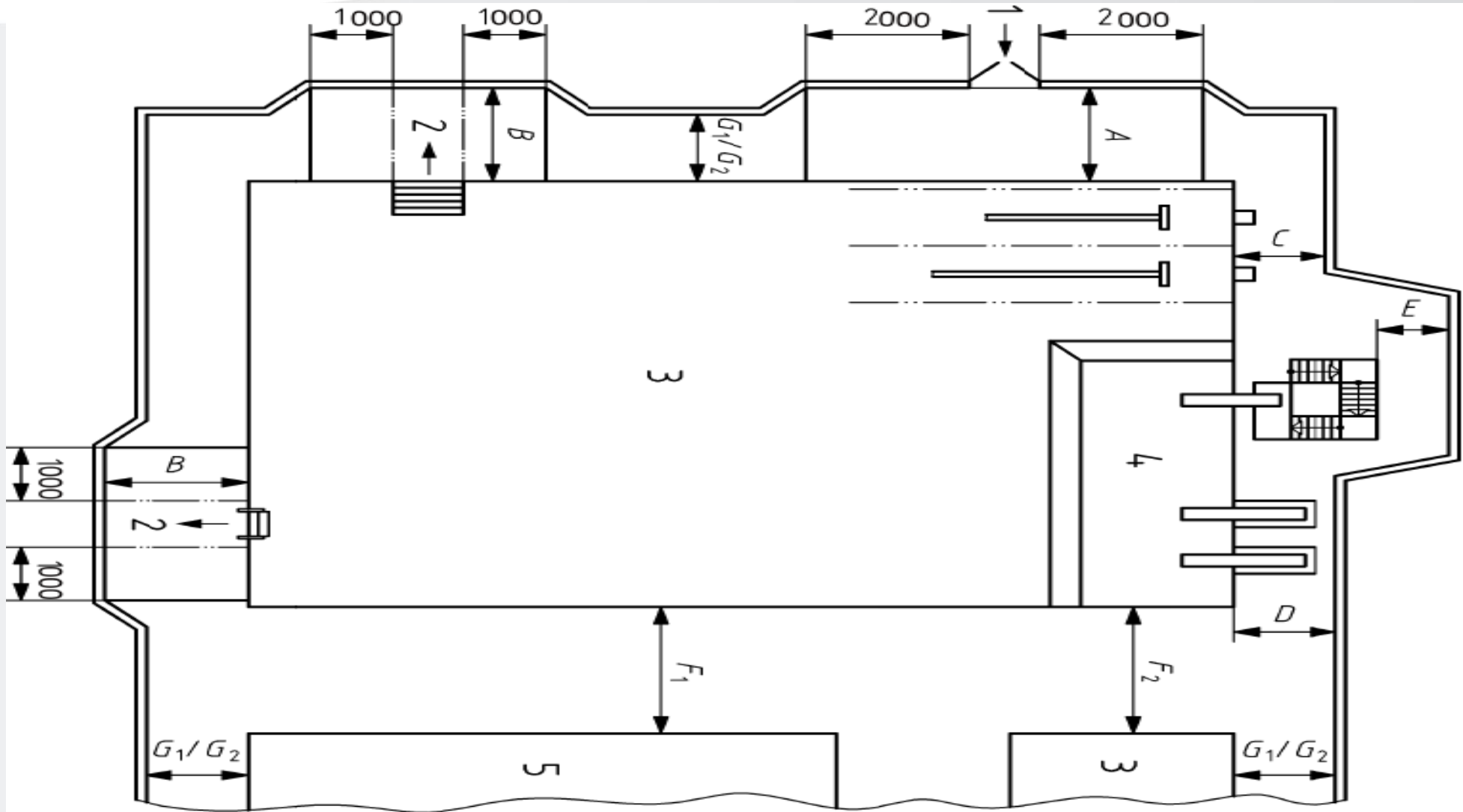
- *Swimming pools – Part 1: Safety requirements for design*
- *Swimming pools – Part 2: Safety requirements for operation*



ES Standarts EN 15288-1

- Peldbaseina drošu darbību tiešā veidā ietekmē peldbaseina projektēšana;
- Jāņem vērā objekta mērķi, lietošanas īpatnības, apmeklētāju skaitu, vecumu un minēto faktoru kontrole;
- Jāņem vērā, ka peldēšana un ar ūdeni saistītās aktivitātes ir saistītas ar noteiktu risku, kas rada vajadzību pēc īpašām projekta prasībām;
- Peldbaseiniem, kas tiek projektēti speciālām vajadzībām, pasākumiem vai noteiktiem lietotājiem, vai noteiktām iekārtām ir nepieciešama speciāla izvērtēšana, speciālistu konsultācijas

ES Standards EN 15288-1





ES Standarts EN 15288-1

Apzīmējums	Apraksts	Ūdens aktivitāšu pamatdarbības veidu peldbaseins	Ūdens aktivitāšu papilddarbības veidu peldbaseins	Cits peldbaseins
A	Peldbaseina vannas piekļuves zonās	3,0 m	2,5 m	1,25 m
B	Peldbaseina vannas izejas zonās	2,5 m	2,0 m	1,25 m
C	No peldbaseina vannas malas līdz sienai starta bloku zonā	3,0 m	2,5 m	1,25 m
D	No peldbaseina vannas malas līdz sienai lēcienu ūdenī platformu un trampīnu zonā	4,5 m	2,5 m	1,25 m
E	Minimālā brīvā telpa vietās, kur jāšķērso uzstādītā aprīkojuma/aktivitātes zona (piemēram, lēkšanas platformas, trampīni, ūdens slidkalniņi) ^a	1,25 m	1,25 m	1,25 m
F₁	Attālums starp lēkšanas ūdenī/peldētāja peldbaseina vannu un peldēt nepratēja peldbaseina vannu, ja nav nodalīts	4,0 m	4,0 m	4,0 m
F₂	Attālums starp lēkšanas ūdenī peldbaseina vannu un peldētāja peldbaseina vannu, ja nav nodalīts	3,0 m	3,0 m	3,0m
G₁	Galvenās ejas apkārt peldbaseina vannai, kas mazāka par 300 m ²	1,25 m	1,25 m	1,25 m
G₂	Galvenās ejas apkārt peldbaseina vannai, kas lielāka par 300 m ²	1,5 m	1,5 m	1,5 m

^a – Ja lēkšanas ūdenī aprīkojums pie peldbaseina vannas veido pāreju starp divām sienām, tās minimālajam platumam jābūt 1,4 m



ES Standarts EN 15288-2

- Nosaka drošības prasības tajā klasificētu peldbaseinu pārvaldīšanai un ir attiecināms uz tām personām, kas nodrošina šādu peldbaseinu darbību un pārvaldību;
- Ietver vadlīnijas par personāla un apmeklētāju riskiem publiskajos peldbaseinos, identificējot nepieciešamos drošības pasākumus;
- Definē prasības trīs kompetences jeb darbības jomās:
 - organizatoriskās prasības (*organisational requirements*);
 - darbības prasības (*operational requirement*);
 - instrukcijas lietotājiem (*instruction of the users*).



Rekomendācijas publisko peldbaseinu darba organizēšanai un īstenošanai



Sabiedrības integrācijas fonds

- Risku novērtējums;
- Peldbaseina darba nodrošināšanā iesaistītais personāls;
- Pirmās palīdzības nodrošināšana;
- Drošības ekipējums;
- Komunikācija;
- Ārkārtas situāciju rīcības plāns;
- Peldbaseina aprīkojums;
- Peldbaseina apmeklētāju ekipējums;
- Elektrisko ierīču lietojums peldbaseinā;
- Strukturētu nodarbību un nestrukturētu aktivitāšu organizēšana un vadība;
- Labklājības nodrošināšana un bērnu uzraudzība;
- Peldbaseina darbinieku atbildība

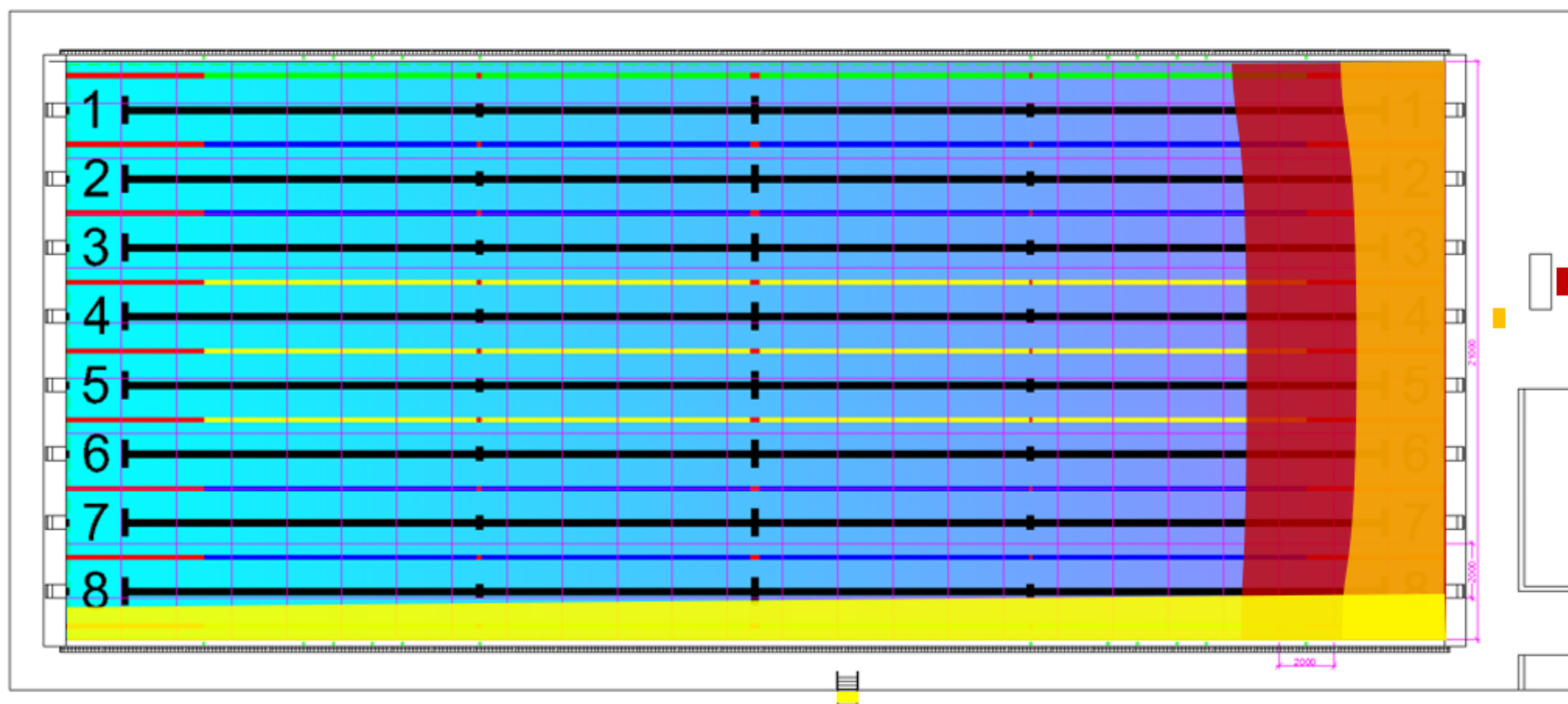


Baseinu ekspluatācijas noteikumi un ārkārtas gadījumu rīcības plāns



Sabiedrības integrācijas fonds

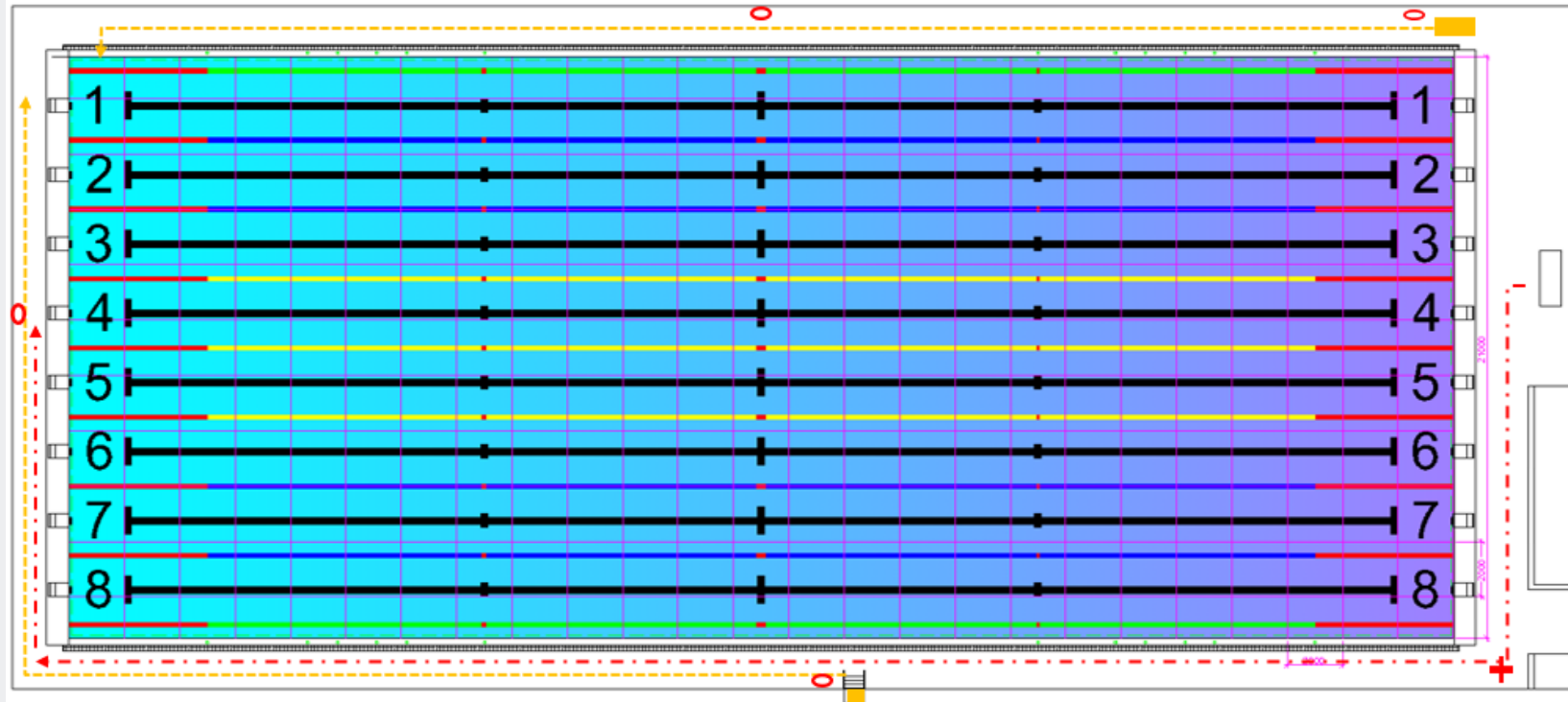
- Vispārēji noteikumi;
- Bērnu apmācības (mazais) baseins (vispārēji noteikumi, nodarbību organizēšana un vadīšana bērnu baseinā);
- Lielais peldbaseins (vispārēji noteikumi, nodarbību organizēšana un vadīšana lielajā baseinā, inventāra lietošanas ierobežojumi);
- **Trešo pušu (nomnieku) organizētas nodarbības/pasākumi;**
- **Drošības uzraugi, glābšanas un pirmās palīdzības sniegšanas ekipējums (vispārējā informācija, drošības uzraugi, pirmās palīdzības un glābšanas aprīkojums, peldbaseinā izvietojamās zīmes un instrukcijas);**
- **Drošības uzraugu un treneru apmācība;**
- Rīcības plāns ārkārtas situācijās (rutīnas incidenti, dzīvību apdraudoši incidenti);
- Evakuācija;
- **Peldbaseina teritorijas pārskatāmība no dažādām zonām;**
- **Peldbaseina drošības uzraugu un glābšanas aprīkojuma izvietojuma shēma;**
- **Pirmās palīdzības aptiecināšanas saturs un medicīnisko materiālu minimums;**
- Incidentu un negadījumu reģistrācijas forma;



Sarkanā zona (7.5m x 20m) – glābēja “aklā” zona, sēžot pie dežuranta galda baseina vidū;

Oranžā zona (2.6m x 20m) – glābēja “aklā” zona, stāvot 1m no starta bloku paaugstinājuma;

Dzeltenā zona (1.7m x 50m) – glābēja “aklā” zona, atrodies glābēja “tornī”.



- - - - - Nokļūšanas ceļš no glābēja posteņa līdz tālākajam punktam. Max attālums – 74m
- - - - - Nokļūšanas ceļš no glābēja torņa līdz tālākajam punktam. Max attālums – 50m
- + Pirmās palīdzības un glābšanas aprīkojums (aptieciņa, AAD, mugurkaula imobilizācijas dēlis ar siksnu sistēmu, utt.)
- 0 Glābšanas inventārs (glābšanas stienis, peldrīkis/pludiņš)



ES Standarts EN 15288-2

Standarts definē peldbaseinā strādājošajam drošības uzraudzības personālam nepieciešamās prasmes un kompetences – tiek noteikts, ka vairumam no prasībām obligāti jāatbilst nacionālajām glābēju prasībām

???

Ministru kabineta 2017.gada 23.maija noteikumi Nr. 264 «Noteikumi par Profesiju klasifikatoru, profesijai atbilstošiem pamatuzdevumiem un kvalifikācijas pamatprasībām»:

5419 Citur neklasificēti apsardzes pakalpojumu jomas darbinieki - *“patrulēt pludmalēs un peldbaseinos, novērst nelaimes gadījumus un glābt slīcējus”*

Vairumā gadījumu tiek nolīgts – «glābējs-instruktors»



“glābējs” (kods – 5411 03) – persona, kas veic glābšanas darbus un viņa kompetencē ir plašs pamatuzdevumu klāsts (*“veikt neatliekamos avārijas seku likvidēšanas un glābšanas darbus pēc ceļu satiksmes negadījumiem, ķīmiskām avārijām, sprādzieniem, kā arī radiācijas avārijām, veikt glābšanas darbus augstumā, nogruvumos, ūdeņos, uz ledus un citus glābšanas darbus; glābt cilvēkus, dzīvniekus, mantu un citas materiālās vērtības ugunsgrēka un citu avāriju laikā[..]”*),



Instruktora ("Sporta INSTRUKTORS" - 3422 01) amata pienākumi ir tiešā veidā saistīti ar sporta speciālista darbu (*"trenēt sportistus; plānot, organizēt, vadīt un izvērtēt mācību/treniņu procesu noteiktā sporta veidā, lietojot dažādas metodes; virzīt savu darbību atbilstīgi sporta nozares konceptuālām pamatnostādnēm paredzamās un mainīgās situācijās[..]"*).

Nepieciešama izglītība atbilstoši MK noteikumiem nr.77



Publisko peldvietu normatīvais regulējums un infrastruktūra

- Atpūtai pie ūdens piemērota peldvieta – priekšnosacījums cilvēkdrošības uz ūdens nodrošināšanai;
- Labiekārtotu un drošu peldvietu pieejamība palielina iedzīvotāju interesi un vēlmi atpūsties tieši šādās peldvietās, nevis izvēlēties no drošības viedokļa apšaubāmas peldvietas, kur visbiežāk arī notiek dažāda rakstura nelaimes gadījumi



Publisko peldvietu normatīvais regulējums un infrastruktūra

Ūdens apsaimniekošanas likums. *Peldvieta - peldēšanai paredzēta peldvietu higiēnas prasībām atbilstoša vieta, kas atrodas jūras piekrastē vai pie iekšzemes ūdeņiem un kas ietver noteiktu labiekārtotu sauszemes daļu un peldvietas ūdens daļu, ko cilvēki izmanto atpūtai peldsezonas laikā*

Ministru kabineta 2017.gada 28.novembra noteikumi nr.692 “Peldvietas izveidošanas, uzturēšanas un ūdens kvalitātes pārvaldības kārtība” – attiecas tikai uz oficiālajām peldvietām. Drošības prasības rekomendējošas un simboliskas



Slīkšanas un noslīkšanas mazināšana un novēršana

Daudzslāņu novēršanas modelis

- Preventīvie drošības pasākumi
- Peldbaseinu un citu ūdenstilpņu norobežošana un uzraudzība
- Sabiedrības izglītošana
- Peldētprasme un ūdens kompetence (atbilstoši dažādu vecumu posmiem)



Peldētprasme un ūdens kompetence

«Ūdens kompetence» ir plašāks jēdzies par «peldēšanas prasmi»

Ūdens kompetence – visu cilvēka ūdenī veikto kustību summa, kas palīdz novērst slīkšanu, kā arī ar to saistītās ūdens drošības zināšanas, attieksme un uzvedība, kas veicinātu drošību par un ap ūdeni.



Peldētprasme un ūdens kompetence



Sabiedrības integrācijas fonds

Kas māca, ko māca, kā māca:

- Zīdaiņi un bērni vecumā no 0-4 gadiem?
- Bērni vecumā no 5-7 gadiem (pirmskola)?
- Skolas vecuma bērni (1.-4.klase)?
- Interesešu izglītība un profesionālās ievirzes programmas?

Problēmas:

- Vienotas apmācības programmas un kritēriju trūkums;
- Nekonkrēta un neefektīva apmācību sistēma/programma;
- Neesošas kvalifikācijas un kompetences prasības peldētapmācības pedagogiem;
- Krasi atšķirīgs pedagogu zināšanu un prasmju līmenis;
- Pedagogu tālākizglītības iespēju trūkums;

Active
for Life

Training to Win

High performance through training and competition.
Females 18 yrs+ Males 19 yrs+

Training to Compete

Preparation for high performance programmes.
Females 15-18 yrs Males 16-19 yrs

Training to Train

Skill/technique and fitness development.
Females 11-15 yrs Males 12-16 yrs

Learning to Train

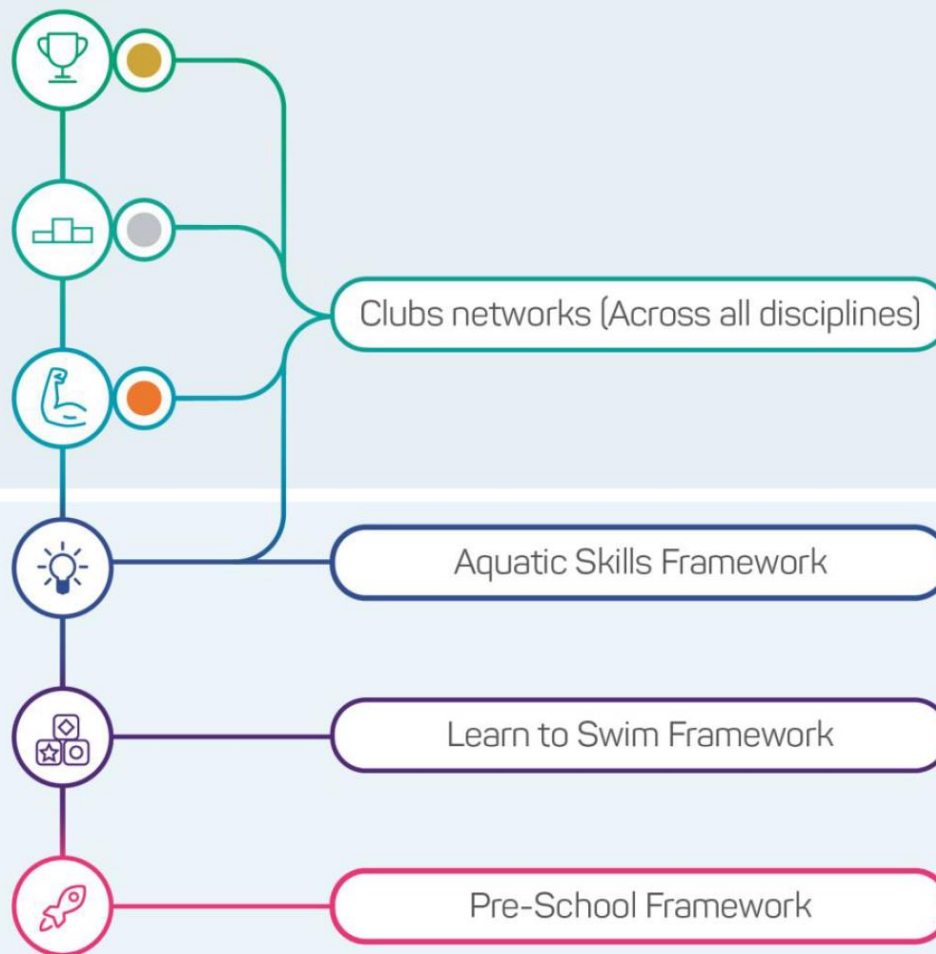
Development and skill/technique practice.
Females 8-11 yrs Males 9-12 yrs

FUNDamentals

Structured - deliberate practice play/fun.
Females 6-8 yrs Males 6-9 yrs

Active Start

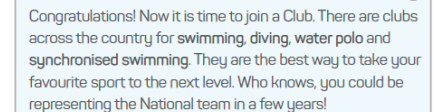
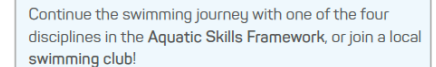
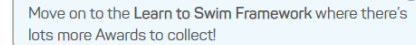
Unstructured/free/fun play.
0-6 yrs



Discovery Duckling 3



Competitive Swimming Performance Awards





Priekšlikumi

Izstrādāt vienotu peldētapmācības uz cilvēkdrošības uz ūdens sistēmu, kas ietver nacionālā līmenī apstiprinātas:

- Apmācību programmas visām vecuma grupām (sākot no zīdaiņu peldināšanas, līdz pieaugušo peldētapmācībai);
- Apmācību programmas kvalitātes un rezultativitātes kritērijus;
- Konkrētas pedagogu kvalifikācijas un tālākizglītības prasības.



Priekšlikumi

Rekomendācijas publisko peldbaseinu projektēšanai, darba organizēšanai un īstenošanai – Izstrādāt un ieviest drošu un kvalitatīvu peldbaseinu darbības standartu kopumu, kas ietver detalizētas un pamatotas vadlīnijas visās publisko peldbaseinu lietošanas sfērās – sākot no kvalitatīvu un lietošanai (mācību procesam) drošu projektu izstrādes, līdz pat peldēšanas treneru un apmeklētāju drošības uzraugu kvalifikācijai



Priekšlikumi

Normatīvo aktu pilnveide - Veicināt cilvēkdrošību, cilvēku tiesības saņemt kvalitatīvu pakalpojumu, kā arī atbilstošu palīdzību nelaimes gadījumos, ieviešot sekojošas prasības:

- Obligātu prasību visiem komersantiem, kas veic peldēšanas apmācību visās vecuma grupās, licencēt interešu izglītības programmu peldēšanas sporta veidos un citās ar peldēšanu saistītajās aktivitātēs;
- Obligātu prasību visas izglītības programmas saskaņot ar LPF vai citu institūciju;
- Izstrādāt profesijas standartu “peldēšanas nodarbību instruktors” (grupa 3432) un noteikt, ka peldbaseinos drīkst strādāt tikai atbilstošas profesijas pārstāvji (t.s. noteikt papildus kvalifikācijas prasības skolu pedagogiem);



Priekšlikumi

Normatīvo aktu pilnveide:

- Izstrādāt “peldbaseina/pludmales glābēja” profesijas standartu un noteikt, ka glābēja klātbūtne ir obligāta peldbaseinos, kuru ūdens virsmas tilpums pārsniedz 350 kvadrātmetrus. Mazāka izmēra peldbaseinos glābēja klātbūtne ir stingri rekomendējama;
- Profesionālās prasības atbalsta personālam (Peldēšanas prasme (spēja ātri nokļūt no punkta A, līdz punktam B spēja peldēt apgērbā, spēja bez piepūles nopeldēt vismaz 100m garu distanci); apliecība/sertifikāts par apgūtu kursu pirmajā palīdzībā un drošībā uz ūdens – „Paplašinātās pirmās palīdzības apmācība un drošība uz ūdens apmācības kurss”);

Normatīvo aktu pilnveide:

- Grozīt MK noteikumu nr. 38 11.7. punkti – *“ņemot vērā peldvietas noslogojumu, izvērtē nepieciešamību nodrošināt glābšanas dienesta darbību”*, nosakot, ka publiskās peldvietās, kurās uzturas vairāk kā x cilvēku vai nepilngadīgi bērni, glābēja klātbūtne ir obligāta

Attīstīt labiekārtotu publisko peldvietu pieejamību un drošības uzraudzību tajā, iesaistot brīvprātīgos resursus un/vai zemessardzi.



Sabiedrības integrācijas fonds

Pasākumu finansiāli atbalsta Sabiedrības integrācijas fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem

Projekta Nr.2018.LV/NVOF/DAP/MAC/050/20

Ziņojums ir sagatavots ar Sabiedrības integrācijas fonda finansiālu atbalstu no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem.

Par Ziņojuma saturu atbild biedrība «Latvijas Peldēšanas federācija»

#NVOfonds

www.swimming.lv

www.peldidrosi.lv